

המלחמה שבתוך המלחמה

דני גוטוויין 07 בנובמבר 2023 📌 **התראות במייל**

המחזלים הצבאיים והאזרחיים שנחשפים במלחמת עזה קשורים באופן הדוק להפיכה המשטרית, שחתרה להכשיר את הריקבון של גורמי השלטון ולמסד את הניוון שפשה במנגנוני המדינה, באמצעות מבנה משטר חדש: סקטוקרטיה. אמנם המחזלים הם תולדה של ארבעה עשורים של מדיניות הפרטה ומגזור; אך עד ההפיכה הוצדק הפירוק בתירוצים נאו־ליברליים של "תחרות" ושל "יעילות"; הסקטוקרטיה, לעומת זאת, ויתרה על מראית עין של טובת הכלל, והחליפה את היומרה הממלכתית בביזה מגזרית גלויה.

הסקטוקרטיה כרוכה גם בשינוי תפישת הביטחון של ישראל. מאז 2009 פעל בנימין נתניהו לחיזוק חמאס כדי לסכל הסדר עם הרשות הפלסטינית. לצד זאת הוא שמר על השלד של הסכמי אוסלו, ובתוך כך רוקן אותם מתוכנם המדיני, אך משתמש ביתרונותיהם הצבאיים. ממשלת ההפיכה שהוא הקים ב-2023 דחתה את תפישת הביטחון הזאת ואימצה במקומה את "תוכנית ההכרעה" של בצלאל סמוטריץ', שהופקד על יישומה בהיותו שר במשרד הביטחון. לפיכך בשנה האחרונה התמקדה ועדת החוץ והביטחון בצורכי ההתנחלויות ובאפשרות חידוש ההתיישבות בעזה, אך נמנעה מדיון בהגנת העוטף.

מהפך זה מסביר את ריכוז הקשב והמאמץ של מערכת הביטחון וצה"ל בגדה, שהובילו לדחיית אזהרות שהגיעו ממצרים בדבר התקפה קרובה של חמאס. אבטחת הפוגרומים שחוללו מתנחלים בפלסטינים במסגרת "תוכנית ההכרעה" גרמה להפקרה צבאית של העוטף: בגדה הוצבו כ-24 גדודים, ואילו על העוטף הגנו ארבעה בלבד; זמן קצר לפני המתקפה הועבר גדוד וחצי מאזור עזה לגדה; ומערכות מיגון למניעת חדירות שסופקו להתנחלויות לא הותקנו ביישובי העוטף.

הסקטוקרטיה מוסיפה להנחות את שרי הממשלה גם במלחמה. סמוטריץ' התנגד להסטת תקציבים מגזריים שהובטחו לחרדים כדי לממן את המלחמה, ונאלץ להסכים לכך רק לאחר לחץ כבד. בתגובה החליט יו"ר ועדת הכספים, ח"כ משה גפני, לעכב שישה מיליארד שקלים מהתקציב הכללי כקלף מיקוח

להבטחת השלל החרדי, ואפשר שאף כדי להבטיח את המשך ההשתמטות מגיוס, המהווה את ליבת המגזר החרדי, שהולכת ונשחקת במהלך המלחמה.

השר איתמר בן גביר המשיך גם בעת המלחמה במגזר הפריפריה היהודית על ידי חרחור אלימות בין יהודים לערבים. במעין תחליף לביטחון שעל המדינה לספק לאזרחיה, הוא מקל על יהודים להתחמש כחיזים, לצד ריבוי כלי הנשק גם בקרב הערבים. אלא שבעקבות ההתחמשות הגוברת נגיע למצב שבו עימותים מקריים בין יהודים לערבים, בעיקר בערים המעורבות ובפריפריה, יתלקחו לכלל התנגשויות מזוינות שיגשימו את חזון "שומר חומות 2" של בן גביר.

פרוץ המלחמה עורר, כצפוי, ויכוח בנוגע ליעדיה. ראש המועצה לביטחון לאומי, צחי הנגבי, הציע להחליף את חמאס ברשות הפלסטינית. שר הביטחון יואב גלנט סבור שאין לישראל אינטרס בכיבוש עזה והודיע כי "אנחנו רוצים שכוחות בינלאומיים" ישלטו ברצועה. בתגובה, כדי לשמר את בריתו עם המתנחלים, הודיעה לשכת נתניהו, כי "כל הדיבורים על החלטות למסור את רצועת עזה לרשות הפלסטינית או לכל גורם אחר הם שקר".

המתנחלים רואים בכיבוש עזה ובחידוש ההתיישבות בגוש קטיף שניים מיעדי המלחמה. "חוק ביטול ההתנתקות בצפון השומרון", שהתקבל במרץ 2023, נתפש אצלם כתחילת "התיקון של חטא ההתנתקות" גם בעזה. ח"כ לימור סון הרמלך קבעה כי השלב הבא, לאחר השיבה לצפון השומרון, הוא החזרה לגוש קטיף. השרה אורית סטרוק ציינה כי "לצערי שיבה לחבל עזה תהיה כרוכה גם בקורבנות רבים", אבל "מדובר בחלק מארץ ישראל ויבוא יום שנשוב אליו".

מתוך כך דיבר סמוטריץ' בישיבת הקבינט המדיני-ביטחוני, במשתמע, על יישוב מחודש של יהודים בעזה. בן גביר הדגיש כי לאחר כיבוש עזה צריך להרחיב את "האחיזה בשטח", ויו"ר סיעתו, ח"כ יצחק קרויזר, צייץ כי "מחסלים את החמאס וחוזרים לגוש קטיף. עכשיו". בה בעת "מכון משגב", מכון מחקר ימני שבמוסדותיו מכהנים גם אנשי פורום קהלת, פרסם נייר עמדה שכותרתו "תוכנית ליישוב מחדש ושיקום סופי במצרים של כל אוכלוסיית עזה: היבטים כלכליים".

מחוללי ההפיכה רואים אפוא במלחמה דרך להמשיך את כינון הסקטורטריה באמצעים אחרים: השחתת השירות הציבורי, תגבור מכונת הרעל, חידוש ההתנחלות בעזה ועוד. תנועת המחאה, לעומת זאת, הקפיאה את המאבק ונרתמה למאמץ המלחמתי כדי לתקן את מחדלי הממשלה. ואולם האחריות

שהיא נוהגת בה יוצרת א־סימטריה מסוכנת. את החלל הפוליטי שהיא יצרה מנצלת הסקטוקרטיה כדי להכתיב את יעדי המלחמה, שיבטיחו את קידום ההפיכה על ידי שקיעה בבזבז של עזה.

לפיכך, על המחאה לשנות כיוון ולאמץ את הגיון המאבק הכפול שפיתח דוד בן-גוריון: להילחם בחמאס כאילו אין הפיכה; ולהיאבק בסקטוקרטיה כאילו אין מלחמה. אתגר זה, שמחדל המלחמה מציב לפני המחאה, הוא הדרך היחידה לשיקום ישראל כמדינה וכחברה.

הכותב הוא היסטוריון כלכלי-חברתי

לחצו על הפעמון לעדכונים בנושא:

 עזה בצלאל סמוטריץ' איתמר בן גביר דוד בן גוריון